

קנדי

את הקיצונים במערב ובמזרח — וכך להגביר את מורשת השינאה ההדדית, המאימת להביא כלייה על העולם כולו. יתכן כי רישום המעשה עוד יורגש כעבור מאה שנים.

ברמינג'ן בחופשה

לינקולן וקנדי היו מדינאים. את מקומם ירשו פוליטיקאים. ושוב מיקרה עיור: שני היורשים שמם ג'ונסון. סגנו ויורשו של לינקולן היה אנדרו ג'ונסון, פוליטיקאי דרומי שתקופת-כהונתו היתה רצופה כשלונות. סגנו ויורשו של קנדי הוא לינדון ג'ונסון, אף הוא איש הדרום.

העולם מלווה אותו באיחולי הצלחה — ביודעו כי אינו קנדי שני. אין זה מן הנמנע שיתגלה כמדינאי. אך בינתיים הוא יודע רק כפוליטיקאי. ההבדל האמיתי בין מדינאי לבין פוליטיקאי הוא זה: המדינאי הולך לפני ההמון. הפוליטיקאי הולך אחרי ההמון. המדינאי מבין את אתגר תקופתו. הוא מגבש תשובות מהפכניות, הנוגדות מטבע מהותן את השקרים המוסכמים של החברה, את התפיסות המקודשות של אתמול. הפוליטיקאי סוגד

גאת

אורי אבנרי

לשקרים המוסכמים, רותם לעגלת הצלחתו את התפיסות המקודשות שאבד עליהן הכלח. המדינאי מצליח כאשר עולה בידו לגרור את ההמון אחריו, לכפות על ההמון את התפיסות החדשות, הדרושות להתקדמות. הפוליטיקאי מצליח כאשר הוא נגרר אחרי ההמון, כאשר עולה בידו לנחש את שאיפות ההמון ולתת להן ביטוי פוליטי. המדינאי הוא אמן. הפוליטיקאי הוא בעל-מלאכה.

המדינאי הוא יוצר התקופה. הפוליטיקאי הוא יציר התקופה.

אחת מאבני-הבוחן הבטוחות לגדולתו של המדינאי האמיתי היא יכולתו לעורר שינאה כלפי עצמו. אין הוא שותף לכך. הוא מבקש אהבה, ככל האדם. אבל אין הוא מוכן להקריב את רעיונותיו כדי לרכוש את אהדתו של אספוף ניבער. לעיתים זוכה המדינאי לאהבת עמו, בסוף דרכו או אחרי מותו, כפי שזכה לה לינקולן. אך תמיד הוא חייב לעבור, קודם לכן, בים השינאה. ההמון שונא את האיש הממוטט את בניין אשליותיו האהובות, הנוטל ממנו את המחסה הבטוח של תפיסותיו המקודשות.

לכן הוא נכון בכל רגע לכדור המתנקש. הוא יודע: המדינאי האמיתי אינו אלא ברמינג'ן בחופשה.

אדם מופרע רצה את קנדי, אך אדם מופרע זה הגיע לכלל החלטתו הגורלית על רקע השינאה הגוברת לקנדי, שהקיפה שדרות רבות של העם האמריקאי.

לבטיו של יורש לינקולן

יתכן שכל מדינאי הוא גם פוליטיקאי. המדינאי והפוליטיקאי נאבקים זה בזה בלבו, ועל לבו. הוא מדינאי ברגעיו הגדולים. הוא פוליטיקאי בשאר ימות השנה. כזה, על כל פנים, היה ג'ון פיצג'ראלד קנדי — כשם שהיה אברהם לינקולן, האיש שמאחורי האגדה.

דווקא גישתו לבעיית הכושים הדגימה מאבק פנימי זה, על קטנותו וגדולתו. כאשר פרצה (המשך בעמוד 6)

אברהם לינקולן

ביום השישי השבוע, לפני 98 וחצי שנים, נורה ונהרג אברהם לינקולן. ביום השישי השבוע, נורה ונהרג ג'ון פיצג'ראלד קנדי.

הדמיון בעיתוי היה מיקרה. לא כן הדמיון במשמעות העמוקה של שני האירועים המחרירים.

השם הראשון שעלה בלב מיליונים סביב כדורי-הארץ, בשומעם את הבשורה המהממת על מותו של קנדי, היה שמו של לינקולן. רצח הנשיא ה-35 של ארצות-הברית הזכיר, ללא מנוס, את רצח הנשיא ה-16.

מדוע?

האם רק מפני שלינקולן ידוע כל-כך לבני דורנו? האם רק מפני ששניהם נורו בראשם, בנסיבות דומות להפליא?

ואולי חשה האנושות כי קנדי בן ה-46 היה אחד הנשיאים הגדולים של ההיסטוריה האמריקאית, שהתקרב בשיעור קומתו לנשיא הגדול של מלחמת-האזרחים?

אולי הרגישו העמים כי השבוע נולדה אגדה של ג'אק, שתגדל כמורו צאת השנים ותגיש לממדי אגדתו של אייב?

שני פושעים, שני פשעים

יש דימיון מוחשי יותר, קרוב יותר, בין שני המעשים הנפשעים. השפעת שניהם על ההיסטוריה היא הפוכה מזו שהפושעים עצמם התכחזו לה.

ג'ון וילקס בות, האידיאליסט המופרע שרצה את לינקולן, היה פטריוט דרומי. הוא שנא את לינקולן, שינאה עזה כמתח, מפני שלינקולן שבר את הדרום, את דרך-החיים הרומנטית שחלפה עם הרוח.

אולם בעת הירצחו הקדיש לינקולן את כל עוצמת אישיותו המופלאה לאיחוי הקרעים של האומה. שנה לפני כן, עוד לפני תום המלחמה, פתח את תקופת-כהונתו השנייה במילים הנירגשות: "ללא מחשבות ודון כלפי איש, בריגשי חסד כלפי הכל, בהחלטה תקיפה לפעול למען הצדק, כפי שאלוהים חנן אותנו ביכולת להבחין בצדק, הבה ניתן יד להש-למת מיפעלנו...".

שאיפתו של לינקולן להעניק לדרום המנוצח שלום של רוח-לב, שלום של נדיבות נבונה, עוררה ביקורת חריפה בין בוחריו וחסידיה, שביקשו להעניש את המורדים בכל חומר הדין. רצח לינקולן סלל את הדרך בפני קיצונים אלה, העניק להם את מלוא התמיכה של העם הנוצם.

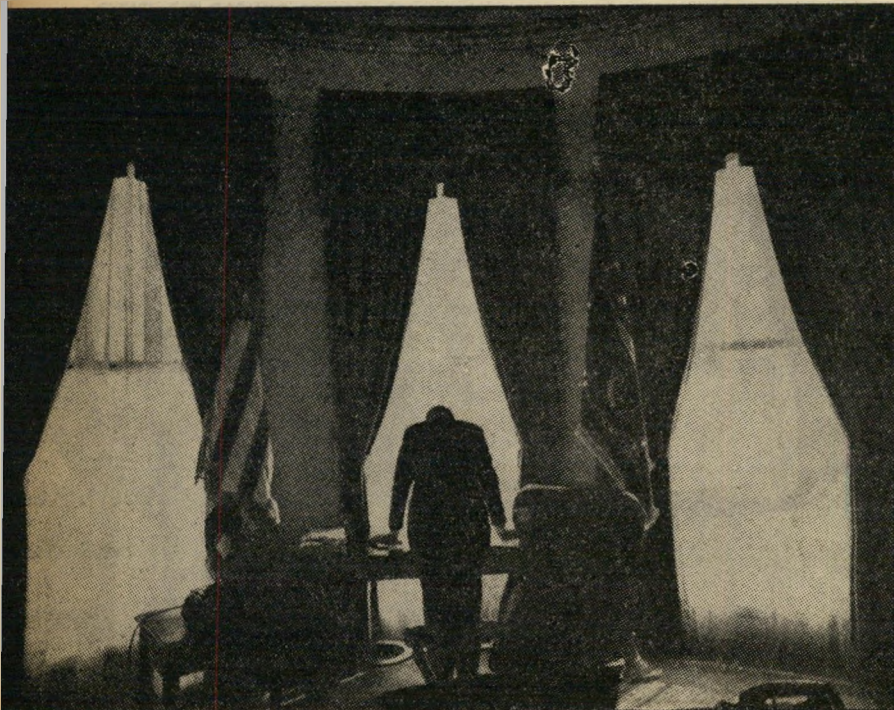
אפילו הרמן מלחיל, הסופר הדגול, סיים את שירו לזכר לינקולן במילים שואפות-הנאם: "הדמעות זולגות אל-ימין / ויורדת קדרות על הגוף; / ואומה הממרת בבכי / מקמצת ידה לאגרוף; / יראו האומה שבבכי / מקמצת ידה לאגרוף".

רצח לינקולן פתח מחדש את הפצע בין שני המחנות, העמיק את מישקע השינאה ההדדית, ביצר את הקיצוניים בדרום וכצפון — וכך הנציה מורשה עכורה שנפלה גם בחלקו של ג'ון קנדי, כעבור כמעט מאה שנים.

לי אוסחאלה, האידיאליסט המופרע שרצה את קנדי, הוא אוהד הקומוניזם וחסידיו של פידל קאסטרו. נראה כי הוא שנא את קנדי, שינאה שחורה משאול, מפני שקנדי פלש לקובה, הסיל עליה מצור, הכריח את הסובייטים להוציא ממנה את טיליהם. אולם בעת הירצחו הקדיש קנדי את מיטב כוחותיו הרבים לצימצום התהום בין שני הגושים בעולם. בשנתו האחרונה חתמה ממשלתו על הסכם-מוסקבה ההיסטורי, שהוא סימן-דרך בתולדות המאה העשרים.

שאיפתו של קנדי ליצור שיתוף-פעולה אמריקאי-סובייטי, למען צימצום הנשק הגרעיני והפגת המתחחות בעולם, עוררה ביקורת חריפה באומה האמריקאית, שרבים מבניה מבק-שים להחריף את המלחמה בארצות הקומוניזם, ובעיקר בקובה. רצח קנדי סולל את הדרך בפני קיצונים אלה, עלול להגביר את כוחם לקראת הבחירות הקרובות.

אייאפשר ברגע זה לנחש מה תהיה חומרת התוצאות. אך אין ספק כי מעשה-הרצח עלול להרחיב את המרחק בין שני המחנות העולמיים, להעמיק את מישקע השינאה ההדדית, לבצר

ג'ון פיצג'ראלד קנדי